

Povinné vzdelávanie NIE JE povinná školská dochádzka!

Dieťaťu nesmieme odoprieť právo na vzdelanie - dieťa ale nemá byť nútené navštevovať školu!

4.2.2024, Berlín, Košice

Koniec roka 2023 spustil celosvetovú výzvu, ktorá sa vďaka košickej Slobodnej škole dostala aj na Slovensko. Pripojiť sa k výzve odporúčala aj Európska asociácia demokratických vzdelávacích komunit počas svojho kongresu v Berlíne sa na ňom zúčastnili zástupcovia Slobodnej demokratickej základnej školy z Košíc, Juraj a Lenka Mazákovci.

Prijaté či navrhované zákony o „*povinnom vzdelávaní*“ hovoria, že zákonní zástupcovia dieťaťa musia zabezpečiť, aby dieťa pravidelne navštevovalo školu. Aj Ústava SR spája právo na vzdelanie a povinnosť školskej dochádzky: "Každý má právo na vzdelanie. Školská dochádzka je povinná." Štáty pod hrozbou vážnych trestov a väzenia vyžadujú od rodín povinnosť školskej dochádzky aj v prípadoch, keď to nie je v najlepšom záujme dieťaťa.

Účastníci 30. celosvetovej konferencie o demokratickom vzdelávaní v Nepále a následného berlínskeho kongresu sa zhodli na tom, že zaznamenali v mnohých krajinách podobný trend. Aktuálna výzva je smerovaná voči Výboru pre práva dieťaťa pri Organizácii spojených národov (OSN). Podporili ju už desiatky inštitúcií z celého sveta, ktoré výbor vyzvali, aby objasnil, že „*povinné vzdelávanie*“ znamená záruku všeobecného prístupu k vzdelaniu - **neznamená to nútiť dieťa denne navštevovať školu.**

„Absolútne súhlasíme s tým, že „*povinná dochádzka*“ nemá oporu v pôvodnom zámere Všeobecnej deklarácie ľudských práv a nie je vyjadrením práva dieťaťa na vzdelanie. Ide zjavne o nesprávny výklad, pretože zo zápisníc zo zasadnutí redakčného výboru deklarácie vyplýva, že myšlienka donútenia nebola v žiadnom prípade ani len naznačená,“ vysvetlila špeciálna pedagogička a zakladateľka Slobodnej školy Lenka Mazáková, ktorá dlhoročne podporuje rodiny s rozličnými potrebami a formami vzdelávania.

Účastníci konferencie poukázali na sprievodnú dokumentáciu deklarácie: v nej profesor práva René Cassin, ktorý vložil slovo „*povinné*“ do návrhu textu Všeobecnej deklarácie ľudských práv, jasne sám hovoril o inom výklade: slovo „*povinné*“ (v angl. originále *compulsory* = involving or exercising compulsion, coercive) malo podľa neho znamenať, že nikto (ani štát, ani rodina) nemôže dieťaťu brániť v získaní základného vzdelania.

Mnohé štáty si to zjednodušene vyložili ako povinnú školskú dochádzku. Výbor OSN pre práva dieťaťa by mal podľa výzvy objasniť, čo toto slovo vždy znamenalo a stále znamená, pretože má dopad na dve miliardy detí na celom svete.

Školská psychologička Katarína Maliňáková, ktorá sa rovnako k výzve hlási, uviedla: „Rodinám by malo byť umožnené, aby si mohli vybrať spôsob vzdelávania v bezpečnom prostredí podľa svojho presvedčenia ako im to garantuje zákon o rodine hneď v 3. odseku“.

Často kladené otázky

Znamená to, že by deti nemali chodiť do školy?

Nie. Znamená to, že rodiny by mali byť podporované v tom, aby si mohli vybrať bežnú školu, rozličné vzdelávacie priestory ako knižnice, kultúrne ustanovizne, komunity či individuálne domáce vzdelávanie, aby mali možnosť vzdelávať sa takým spôsobom, ktorý im a ich rodinám vyhovuje.

Chcete zmeniť význam slova "povinné" pre vzdelávanie?

Nie. Žiadame Výbor pre práva dieťaťa, aby objasnil, čo toto slovo znamená a vždy znamenalo. Jeho interpretácia do životov detí je iná ako zaručuje Všeobecná deklarácia ľudských práv.

Znamená to, že rodičia môžu nechať svoje deti doma alebo ich poslať do práce?

Nie. Rodičia i štát musia aktívne podporovať dieťa pri napĺňaní jeho práva na vzdelanie - či už doma, v škole alebo iným spôsobom, ktorý dieťa a rodina uprednostňujú.

Čo presne hovorí o povinnosti vzdelávania a školskej dochádzky Ústava SR a slovenský Zákon o rodine?

Ústava SR, 460/1992 Zb., 2. Hlava, čl. 42, ods. 1:

"Každý má právo na vzdelanie. Školská dochádzka je povinná."

Zákon o rodine 36/2005 Z. z., článok I, Základné zásady, články 4-5:

"Rodičia majú právo vychovávať deti v zhode s vlastným náboženským a filozofickým presvedčením a povinnosť zabezpečiť rodine pokojné a bezpečné prostredie. ... Záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú."

Kde sú dostupné ďalšie informácie?

Výzva je komunikovaná celosvetovo od veľkých krajín ako Veľká Británia, Kanada, Argentína, Poľsko či Nemecko až po menšiu Srí Lanku a teraz i Slovensko: <https://www.mylifemy.education/to-share/>

Celú správu z medzinárodnej konferencie IDEC nájdete tu:

<https://www.idecnepal.org/PDFs/resolution-idec2023.pdf>

Kongres EUDEC v Berlíne organizoval www.eudec.org

Kontaktná osoba:

Ing. Juraj Mazák, Ing. Paed. IGIP

info@slobodnaskola.sk

+421 0911 157 038